

2. Декан факультету туризму та МК Наталія Габчак про час карантину та нові можливості навчання студентів. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/dekan-fakultetu-turyzmu-i-mk-natalia-gapchak-pro-chas-karantynu-t.htm>. Інформація з екрана 11.04.2020.
3. Коротка характеристику веб-технологій, он-лайн платформ та програмних засобів для організації освітнього процесу. URL : <http://roippo.org.ua/activities/recomendation.php>. Інформація з екрана 12.04.2020.
4. Методичні рекомендації щодо організації навчальної діяльності учнів з вивчення української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти за допомогою дистанційних технологій. URL : <http://roippo.org.ua/activities/recomendation.php>. Інформація з екрана 13.04.2020.
5. Онищенко О. Онлайн пшеницю жала. За лаштунками дистанційного навчання. URL : https://dt.ua/EDUCATION/onlayn-pshenicyu-zhala-343566_.html. Інформація з екрана 12.04.2020.

Н. Д. Скибун. Преподавание украинского языка как иностранного студентам медицинского профиля в условиях карантина (COVID 19). – Стаття.

Аннотація. В статті аналізується вопрос дистанционного (виртуального) преподавания в условиях карантина с учетом практических наработок, полученных с момента начала карантина и закрытия очного обучения в высших учебных заведениях и учреждениях среднего образования. При этом отмечено, что для достижения профессиональной компетентности в современных условиях возрастает требование к уровню ИТ-компетентности как со стороны преподавателей, так и студентов, учащихся, а также к умению работать с информацией в условиях постоянного ее роста (значительное количество Интернет-ресурсов и баз данных). В то же время внедрение новейших учебных процессов с использованием информационно-коммуникационных технологий и информатизации нуждается в перестройке всего учебного процесса.

Ключевые слова: ИТ-компетентность, дистанционное преподавание, современные технологии преподавания, онлайн и офлайн обучения.

N. Skibun. Teaching the Ukrainian language as a foreign student of medical profile in the quarantine conditions. – Article.

Summary. The article analyzes the issues of distance (virtual) quarantine teaching in the light of practical experience gained since the beginning of quarantine and the closure of full-time study in higher educational establishments and institutions of secondary education. At the same time, it was noted that in order to achieve professional competence in modern conditions, the requirement for the level of IT competence of both teachers and students and students, as well as the ability to work with information in the conditions of its constant growth (a considerable number of Internet resources and bases, is increasing data). At the same time, the introduction of the latest educational processes using information and communication technologies and informatization requires a restructuring of the entire educational process.

Key words: IT competence, distance learning, modern teaching technologies, online and offline learning.

УДК 373.091.64:741] (072)

С. С. Солодовник

заслужений працівник культури України, художник,
доцент кафедри дизайну
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ РИСУНКУ В НАВЧАЛЬНИХ ХУДОЖНІХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. У цій роботі розглядається використання різноманітних графічних матеріалів у рисунках під час учбового процесу у художніх закладах, а також під час самостійного учбового процесу, для створення графічних видів мистецтва.

Ключові слова: Солодовник, Мінаєв, Глаголев, мистецтво, папір, олівець, ретуш, пензлі, сангіна, вугілля, пір'я, пастель, маркер, начерки, рисунки, матеріали, графічні твори, майстри, Україна, Міжнародний гуманітарний університет.

Необхідність використання різноманітних матеріалів рисунку виникає з багатьох причин, у тому числі через те, що в художніх учбових закладах приділяється увага впровадженню в учбові завдання начерків та короткострокових рисунків.

Майстри минулого застосовували різноманітні матеріали рисунку та досягли великої майстерності. Зокрема, можна згадати таких митців, як Леонардо да Вінчі, Мікеланджело, Рубенса, Рембрандта, І. Рєпіна, Т. Шевченка та багатьох інших, роботи яких увійшли у золотий фонд мистецтва рисунку.

Швидке зображення природи сприяє розвитку безпосереднього живого сприйняття, вмінню швидко знайти і виявити саме важливе в природі, розвиває гостроту зору, швидкість мислення, окомір, вміння бачити рух форми, помічати головне та ігнорувати другорядне. Також студенти навчаються застосовувати різноманітні матеріали рисунку залежно від завдань, які були поставлені.

Фахівці повинні спрямовувати роботу учнів на оволодіння майстерністю начерків і короткострокових рисунків. Для цього потрібно вводити в робочі плани відповідні завдання. Особлива увага приділяється вивченню матеріалів рисунку на самому початку навчання.

1. Папір. Застосування різноманітних матеріалів рисунку зумовлює використання різноманітних сортів паперу. На цей час у світі виробляється велика кількість сортів паперу.

Вагман – це найкращий за якістю папір. Він щільний, шорсткий, з водяними знаками. У зв'язку з тим, що він володіє кріпкістю і не боїться гумки, на ньому можна працювати над тривалим рисунком графітними олівцями, сангіною та іншими твердими матеріалами.

Креслярський папір – буває різної густини. З однієї сторони він гладкий, з іншої – помірно шорсткий. Для малювання м'якими матеріалами не рекомендується, але на ньому можна малювати гелієвими та перовими ручками або фломастерами.

Малювальний – це дешевий папір, який не придатний для рисунку твердими матеріалами та довгострокової роботи. На ньому можна малювати вугіллям, пастеллю, м'якими олівцями, за умови, що не буде застосовуватися гумка, тому що поверхня такого паперу швидко руйнується, і на цих місцях немає можливості виправити рисунок.

Пакувальний папір має таку назву тому, що застосовується для пакування покупок. Він ще має назву «крафт». Цей папір дуже популярний серед художників та використовується для різноманітних рисунків. Він володіє різноманітним кольором та відтінками, буває різної щільної густини, що значно розширює можливості його застосування.

Газетний папір різних сортів можна використовувати для швидких начерків м'якими матеріалами, гелієвими ручками або фломастерами.

Крейдований папір застосовується для малювання пером і пензлем із застосуванням туші. Цей папір, на відміну від вищезгаданих, не темніє (не піддається дії світла).

«Торшон» – щільний папір з сильною шорсткістю, призначений спеціально для живопису аквареллю. Коли на нього потрапляє фарба, то затікає в поглиблення та створює красиву техніку, за якої фарби ніби меркають. На цьому папері зручно виконувати рисунок пензлем та акварельними фарбами.

М'якими матеріалами або тушшю також можна працювати і на тонізованому папері, який продається у магазинах, або виготовити його самостійно.

Окрім паперу, застосовується також картон різноманітного кольору та якості. На ньому малюють також, як на папері, але його щільність дає йому перевагу над папером.

На цей час виробляється багато видів паперу. Описати усі види паперу наразі не є можливим. На прикладі нашої інформації учні повинні експериментувати, урахувавши вищеперелічену інформацію.

Рис. 1. Світлана Солодовник
«Портрет кінорежисера І. Мінасва», 1976 р.
Папір, олівець

2. Олівці. Олівець як засіб малювання має дуже велику популярність і під час учбового процесу він є головним матеріалом. Те, що він добре тримається на папері, легко піддається виправленню, дає йому перевагу над іншими матеріалами для малювання.

Техніка олівця може бути досить різноманітною: тонкі штрихи і лінії твердим олівцем, широкі лінії м'яким олівцем, розтушовка олівця тощо. В одному рисунку можна застосовувати і тверді (у світлих тонах), і м'які (у тінювих місцях) олівці. Таке їх застосування збагачує техніку рисунку, робить її більш художньою.

Олівці бувають як твердими, так і м'якими. Залежно від способу виготовлення – матові і глясові. Зараз у продажу є багато олівців, як вітчизняних, так і зарубіжних. На олівцях є означення: «М-2М», «Т-3Т», «В-3В», «Н-2Н» тощо.

Рис. 2. Світлана Солодовник «Мама», 1978 р. Папір, графіт

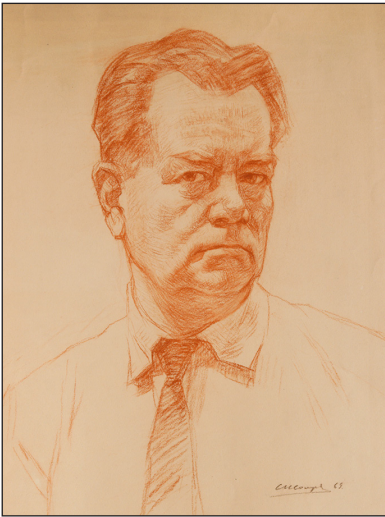
Олівці кольорові випускаються великими та маленькими наборами. Вони бувають жирні, дають глясовий штрих і зовсім не розтушовуються, тому що виготовлені на воску.

Варто відзначити олівець італійського виробництва, який виготовлюється з порошку паленої кості і рослинного клею. Наша промисловість випускає олівець такого типу під назвою «Ретуш», який має два різновиди: № 1 – м'який, №2 – твердий. Ці олівці дають можливість художникам застосовувати різноманітні технічні прийоми. Також є графітні палички без дерев'яної оболонки. Ними можна малювати так, як і графітними олівцями, але перевага їх у тому, що за необхідності ними можна прокладати тінюві фрагменти широкими плямами, тримаючи їх паралельно паперу та наносячи штрихи боковими сторонами графіту. Така техніка робить рисунок різноманітним та художнім.

Рис. 3. Сергій Солодовник «Портрет художника Г. Бондаренка», 1962 р. Папір, ретуш

3. М'які матеріали. *Деревне вугілля* виготовляється з березових гілочок або інших порід дерев, які обпалюють у герметичних закритих металевих банках з піском. Його м'якість залежить від породи дерева і ступеню випалювання. Цей матеріал застосовується як для виконання самих рисунків, так і для підготовчого ескізу для олійного живопису і великих декоративних монументальних робіт. Він легко наноситься, легко стирається, дає можливість рисувати штрихами різної товщини і добре розтушовується, а також дає можливість прокладати велику площину його боковою стороною.

**Рис. 4. Сергій Солодовник
«Автопортрет» 1969 р.
Папір, сангіна**

і поєднувати техніку сухим соусом з технікою вологим соусом. Виготовлюється він із порошку деревинної сажі з додаванням клею у вигляді товстих паличок, які схожі на пресоване вугілля.

Пастель останніми роками часто застосовується у рисунку. Цей матеріал виготовляють з пігменту різноманітних кольорів та відтінків з додаванням сполучної речовини. Пастель може бути використана і як матеріал для живописних робіт. Натюрморти і портрети, виконані пастеллю, мають свіжий світлий вигляд, не змінюються у кольорі, повітряні та красиві.

У зв'язку з тим, що цей матеріал дуже м'який, треба з ним поводитись обережно, аби не побити чи не перетворити на порошок.

Для рисунку пастеллю можна малювати як штрихами, так і за допомогою розтирання, або поєднуючи обидві техніки. Папір краще всього використовувати тонізований.

**Рис. 6. Сергій Солодовник
«Портрет дочки Світлани»,
1990 р. Папір, соус**

них у процесі роботи. Штрихи у світлих місцях наносяться тонкі, і відстань між ними залежить від ступеню освітлення: чим світліше, тим рідше, і навпаки – чим темніше, тим густіше.

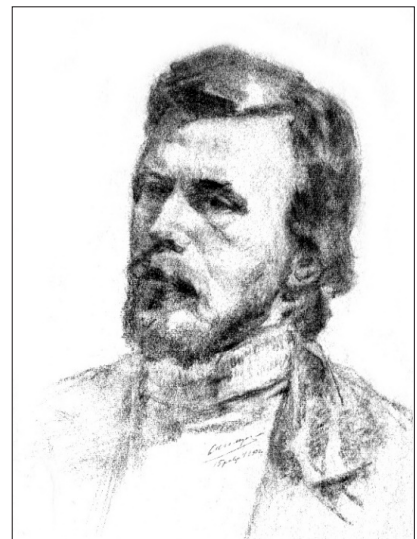
Також можна застосовувати крапки. Чим більші та густіші крапки, тим темніші місця на рисунку.

Пресоване вугілля виготовлюється з вугільного порошку. Сполучною речовиною виступає рослинний клей. Порівняно з деревним вугіллям пресоване вугілля більш чорне, жирне і тверде. Дуже добре лягає на папір, особливо шорсткий. Їм можна працювати як штрихом, так і розтушовкою, а також у поєднанні цих технік.

Сангіна застосовується у рисунку ще з епохи Відродження, у ті часи вона була дуже популярна. Сангіна за твердістю подібна пресованому вугіллю, має різний колір та відтінки, які залежать від кольору пігменту, з якого вона виготовлена. Найсвітліша походить на охру червону, а найтемніша – на марс коричневий темний.

Сангіна добре розтирається і надає м'які переходи від тону до тону. Однак енергійно нанесені лінії повністю не стираються гумкою, а залишають слід на папері, у зв'язку з чим потрібно працювати обережно, не перевантажуючи матеріалом, бо інакше рисунок буде важко виправити. Можна по розтертим місцям прокладати штрихи. У зв'язку з тим, що сангіна не володіє великою тональністю та глибиною, не слід перевантажувати світлі місця рисунку.

Соус є красивим матеріалом, який дає можливість майстру застосовувати його як у сухому виді, так

**Рис. 5. Сергій Солодовник
«Портрет кінорежисера
Г. Глаголева», 1990 р.
Папір, вугілля**

Майстри минулого виконували пастеллю рисунки та закінчували живописні роботи (І. Нестеров 1862–1942, В. Серов 1865–1911, В. Остроухов 1947 тощо).

4. Інструменти для застосування туші, чорнил, акварельних фарб. Крім вищезазначених матеріалів, є ще деякі специфічні матеріали, які можуть бути використані у рисунку.

Пір'я металеві шкільні, креслярські різного розміру і товщини. Застосовуються під час малювання тушшю, чорнилами. Рисунки ними гарно робити на крейдованому папері чи іншому папері з гладкою поверхнею. Робота ведеться штрихами різної товщини, яка залежить від того, які застосовуються пір'я, і від сили натиску на

**Рис. 7. Сергій Солодовник
«Дім відпочинку Дубна», 1972 р.
Папір, ретуш, пастель**

Гусяче пір'я з крила птаха зрізається під гострим рогом та є зручним та приємним матеріалом завдяки тому, що штрихи виходять м'якими та різної товщини. Починати штрих варто зі слабкого дотику до паперу. Поступово посилюючи дотик, ми отримуємо один і той же штрих від тонкого до товстого, маючи можливість зараз же передавати обсяг форми (Рембрант ван Рейн. 1606–1669). Техніку роботи пір'ями треба починати без підготовчого рисунку олівцем. Це привчить учня бачити всю натуру зразу, тобто брати пропорції, рух, характер натури.

Рисунок пером вимагає виразності, лаконічності, вміння мінімальними засобами досягнути максимального впливу на оглядача, майстерного виконання студентом поставленої задачі.

Пензлі акварельні круглі або щетинні застосовуються у рисунку як під час роботи одним матеріалом (туш, акварель, соус, чорнила), так і у разі комбінування матеріалів.

Можна застосовувати туш чи акварельну краску та не розводити їх водою. Також можна зробити відмивки пензлем. Застосовуючи цю техніку, туш чи краска розводиться на блюдці або на палітрі, береться необхідний тон і накладається на папір. У тому разі, якщо потрібно посилити його, повторюють накладання тону зверху попереднього. Техніка відмивання характерна для довгострокових рисунків з ретельною проробкою форми і тональних відносин. Найкраще такі рисунки виконувати рідким соусом: він легко піддається виправленню, має красивий оксамитовий тон.

У короткострокових рисунках можна застосовувати напівсухий пензель. При цьому потрібно знімати зайву краску з пензля за допомогою невеликого шматочка матерії. У цьому разі легким дотиком пензля до паперу можна отримати дуже красиві штрихи, особливо щетинним пензлем. Ним також зручно покривати велику площину. Красива техніка виходить у разі поєднання напівсухих штрихів з соковитими ударами пензля. Користуючись нерозведеною краскою, за допомогою акварельного пензля можна отримати рисунки, схожі на гравюри на лінолеумі, а саме виконані штрихами з поєднанням суцільним градієнтом.

Цілком справедливо вважається, що батьківщиною рисунку пензлем є Китай та Японія.

Японські та китайські художники досягли у техніці роботи пензлем найвищої досконалості, тому рисувальнику, який хоче всерйоз зайнятись рисунком пензлем, необхідно уважно вивчити японські і китайські рисунки. На цих рисунках художник має навчитись застосовуванню і використанню чорних та білих плям та ліній.

Авторучки. Існує велика кількість різноманітних ручок, в тому числі гелієвих, з різними за кольором наповнювачами. Поєднання різноманітних кольорів також може бути використано у рисунках.

Якщо нема під рукою ніяких матеріалів, можна використати дерев'яну паличку. Вмочити паличку у туш чи чорнила та рисувати нею. При цьому, якщо рисувати ребром палички, будуть виходити тонкі штрихи, а якщо пліском – широкі. У разі поєднання цих та інших штрихів виходять цікаві і різноманітні рисунки.

Фломастер, маркер останніми роками здобули у художників велику популярність. В них замість пера – фетрові палички. Ними можна малювати як на білому, так і на тонованому паперу. Можна також підсвічувати рисунок акварельними красками або пастеллю. Однак варто запам'ятати, що надмірне підсвічування чи перевантаження кольором лише руйнує рисунок своєї якості.

Рис. 8. Світлана Солодовник «Сонячний день», 2005 р. Папір, туш, пір'я, ручка, акварель, пензель

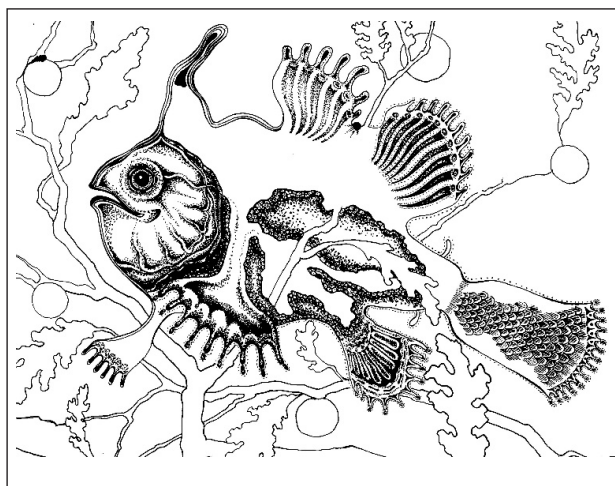

Рис. 9. Світлана Солодовник «Мрійниця», 2013 р. Папір, туш, чорнила, ручка

5. Комбінування матеріалів рисунку. Матеріали рисунку, про які було сказано вище, можуть не тільки застосовуватись кожний окремо, але і в певному поєднанні та комбінаціях. Графітні олівці

Рис. 10. Світлана Солодовник. Ескіз до музичного кліпу «Осінь», 1996 р. Змішана техніка

або теплі, або холодні тони. Чорний колір олівця добре поєднується з будь-яким іншим. Потрібно старатись, щоб кольорові поєднання були красивими та гармонійними. Якщо робити різну відстань між штрихами, можна отримати м'який перехід від одного кольору до іншого, а також тонкі кольорові поєднання.

Необхідно попередити учня про те, що кольорові олівці не розтираються і накладенням кольору на колір користуватись не можна. Для того, щоб залучити необхідний колір, потрібно або зробити штрихи перехресні, або наносити їх у проміжках між штрихами, які були нанесені раніше. Наприклад, маючи бажання отримати ніжно-зелений колір, потрібно між штрихами блакитного олівця ввести відповідні штрихи жовтого кольору. А якщо треба залучити бузковий колір – блакитні та рожеві тощо.

Усі м'які матеріали – вугілля, сангіна, «ретуш», соус тощо, можуть застосовуватись у різних поєднаннях. М'які матеріали можливо застосувати для підготовки рисунку акварельними фарбами. Гарна техніка вийде, якщо під час підготовки рисунку вугіллям, соусом або «ретушшю», а потім поверх цього рисунку прокласти штрихи або рідким соусом, або акварельними фарбами.

Описати усі техніки застосування різними матеріалами детально немає можливості. Усе це досягається впродовж практики. Техніка роботи пір'ями, пензлем, паличкою може бути тільки штрихом або заливкою.

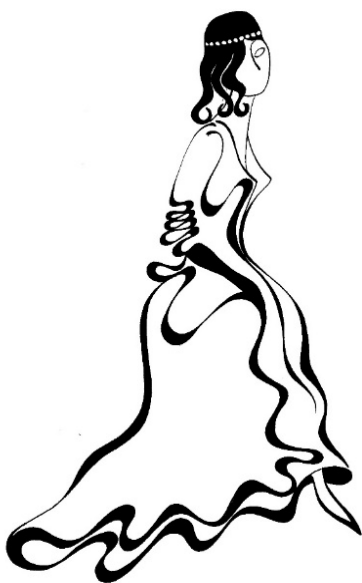

Рис. 11. Світлана Солодовник «Офелія», 1993 р. Папір, туш, пензель

добре поєднуються з підсвічуванням акварельними фарбами, але деякі митці намагаються поєднувати їх з вугіллям, сангіною, соусом чи олівцем «ретуш». Цей олівець не має чорноти і робить штрих глясовим, тому не може поєднуватись з темними матеріалами.

Техніка роботи з олівцем має бути самою різною: тонкий, короткий штрих і тонкі лінії, товстий штрих і товсті лінії, поєднання тонких штрихів і товстої лінії у світлих або тінювих місцях, розтирка растушкою або пальцями, також поєднання штрихів і ліній з розтиранням олівця, затушовка великих поверхонь без штриха тощо.

Кольорові олівці можливо застосовувати як окремо, так і в поєднанні для підсвічування рисунків, як заміну фарбам, коли немає можливості зробити етюд. Поєднувати потрібно

Можна застосовувати як соковитий штрих, так і напівсухий, що дуже гарно виходить під час роботи щетинним пензлем.

Під час роботи пером і тушшю або пензлем і тушшю можна використовувати лінію. Особливо гарно виходить лінія, яка зроблена пером з різною товщиною і передає витонченість форми.

Пір'я, пензель, паличка застосовуються і як доповнення до рисунків, які виконані вугіллям, соусом, сангіною, аквареллю (з відмиванням). Працюючи м'якими матеріалами, художник стикається з тим, що рисунки можуть стиратися, що приводить до їх псування. У зв'язку з цим бажано застосовувати фіксативи, які спеціально виробляються промисловістю. Рисунок повинен лежати на горизонтальній поверхні. Наносити багато рідини не можна, щоб не було плям. Рисунок фіксують 2–3 рази, доки він не буде зніматися пальцем.

На завершення необхідно сказати, що техніку роботи вищезазначеними матеріалами учень чи художник може вивчити, тільки якщо він буде застосовувати їх на практиці. Перед художником у процесі роботи виникає багато різноманітних завдань, наприклад: тематичний зміст рисунку, передача руху, характер натури, стан пейзажу або документальність зображення окремих предметів, передача фактури, освітлення, об'єму,

простору тощо. Під час вибору того чи іншого матеріалу учень чи художник повинен ясно уявляти собі, які задачі він себе ставить, що він хоче висловити своїм рисунком, тому йому буде легше підібрати матеріал, а також композиційне рішення і технічні прийоми.

Під час застосування будь-якого матеріалу головним у рисунку є знання форми, вміння грамотно застосовувати закони рисунку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Одноралов Н.В. Материалы в изобразительном искусстве Москва : Просвещение. 1983. С. 5–24.
2. Хитров А.Е. Рисунок. Москва : Легкая индустрия. 1964. С. 192–200.
3. Соловьев А., Смирнов Т., Алексеев Е. Учебный рисунок Москва : Искусство. 1953. С. 7–13.

С. С. Солодовник. Методические рекомендации по применению материалов рисунка в учебных учреждениях. – Стаття.

Аннотация. В данной работе рассматривается использование различных графических материалов в рисунках для работы указанными материалами в учебном процессе студентами художественных вузов, а также в процессе самостоятельного обучения и для создания графических видов искусства.

Ключевые слова: Солодовник, Минаев, Глаголев, Бондаренко, изобразительное искусство, бумага, карандаш, ретушь, кисть, сангина, уголь, перья, пастель, маркер, набросок, рисунок, мягкие материалы, мастера, графические работы, Украина, Международный гуманитарный университет.

S. Solodovnik. Guidelines for usage of drawing materials in educational establishments. – Article.

Summary. In this work the usage of different graphic materials in drawings by famous and modern artists is analyzed as for using these materials during educational process, by the students of Art Institutes and Universities; during self-education and while creating graphic arts.

Key words: Solodovnik, Minaev, Glagolev, paper, pencil, retouch, sanguine, coal, pen, pastel, marker, sketch, drawing, materials, masters, and graphic works, International University of Humanities.

УДК 37.01

О. І. Стеценко-Баранова

спеціаліст адміністративно-управлінського персоналу,
відповідальна за роботу відділу науки і аспірантури
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна

ПРОДУКУВАННЯ НОВИХ ІДЕЙ ТА РОЗВ'ЯЗАННЯ НАУКОВИХ ПРОБЛЕМ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКИМ СКЛАДОМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ У 2019 РОЦІ

Анотація. У статті викладено основні досягнення у науковій діяльності професорсько-викладацького складу одного з провідних вищих навчальних закладів Одещини – Міжнародного гуманітарного університету, у 2019 році.

Ключові слова: розвиток науки, науково-дослідна робота, наукові дослідження, спеціалізована вчена рада, здобувач вищої освіти, захист дисертації, фахові видання, наукові публікації, міжнародні зв'язки, міжнародна діяльність у галузі освіти, науки, мистецтва і культури.

Сьогодні, як ніколи, актуальними є слова видатного вченого, науковця Д.І. Менделєєва про те, що наука некінцева, в ній з кожним днем з'являються нові та нові задачі, і університетська освіта повинна намагатися пробудити бажання у студентів внести свій вклад у скарбницю науки.

Головна форма людського пізнання – наука у Міжнародному гуманітарному університеті, з кожним роком все більше впливає на вдосконалення підготовки самих науковців та якість отриманих знань аспірантами і студентами.